

Nr 207.

Av herrar **Fagerlin** och von **Geijer**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning.

I proposition av den 19 april 1918, nr 389, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för år 1918 och 1919 såsom förslagsanslag bevilja uppgivna belopp till bestridande av vissa bidrag till kostnaderna för domsagornas förvaltning, att användas i huvudsaklig överensstämmelse med grunderna uti ett vid propositionen fogat stadgeförslag (bilaga E).

Emot ett bifall till de anslagsäskanden, som i propositionen innehållas, hava vi intet att invända, men då vi förvänta, att riksdagen vid beviljande av anslagen, helt eller till någon del, skall yttra sig över stadgeförslagets grunder samt dessa icke synas böra utan vissa ändringar komma till användning, så få vi i avseende å stadgeförslaget anföra och yrka följande:

Enligt den ordning, som för närvarande inom rättegångsverken följes, plägar den unge juristen erhålla sitt första tingsförordnande efter ett och ett halvt års oavbruten eller av arbete i hovrätt eller rådstuvurätt avbruten tjänstgöring hos häradshövding. Efter ytterligare ett och ett halvt års eller sammanlagt tre års tjänstgöring hos häradshövding har ett domarebiträde i regel erhållit det meritmått, sex ting eller sammanträden, som ger honom utsikt att komma i åtanke till fiskalsförordnande och att erhålla fortsatta förordnanden såsom vikarie för underdomare. Samma meritmått plägar förläna sin innehavare ett gynnat utgångsläge för befordran inom administrationen eller för advokatverksamhet. Under tingsarbetet, särskilt under det som följer efter de tre första tingen, plägar den unge juristen, som förut kanske följt härads-

hövdingens ledning, lära sig självständighet i omdömet och förvärva, ej minst genom samarbetet med häradsrättens ledamöter, en nyttig uppfattning om rättslivets realiteter, allt till gagn för honom själv och för rättsskipningen vid underdomstolarna.

Det nu utarbetade stadgeförslagets syfte är att något minska den löpande arbetsbördan för häradshövdingarna, att skärpa kompetensvillkoren för erhållande av domareförordnande, att anordna en successiv stegring av kompetenskraven efter göromålens beskaffenhet och att främja en ökad växelverkan mellan hovrätterna och underrätterna. I detta syfte har föreslagits, att den, som avlagt för utövande av domareämbete föreskrivna kunskapsprov och ett och ett halvt år tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding, skulle berättigas att såsom ordförande i häradsrätt handlägga ansökningsärenden och vissa mål av enklare beskaffenhet, samt att den, som biträtt häradshövding i två år och tillika under 10 rättegångsdagar eller fem allmänna tingssammanträden handlagt ärenden eller mål av nämnd beskaffenhet, därför i regel torde åtgå ungefär ett år, skulle berättigas att hålla tre ting eller sammanträden, men härmed skulle det vara slut med tingstjänstgöringen, vilken således skulle omfatta ungefär tre och ett halvt år. Vederbörande hade för framtiden antingen att försöka sig i hovrätten eller rådstuvurätt av viss beskaffenhet eller ock att lämna rättegångsverken. I övrigt skulle vikariat för häradshövding förbehållas den, som erhållit fiskalförordnande eller viss tids förordnande såsom ledamot i större rådstuvurätt.

Mot vad stadgeförslaget sålunda innehåller har anmärkts, bland annat,

av åtskilliga hos häradshövdingarna anställda biträden, att den utbildning, som skulle vinnas genom den föreslagna anordningen, icke komme att motsvara den avsevärt långa tid, som för utbildningen toges i anspråk,

av häradshövdingarna, att tjänstgöring såsom fiskal i hovrätt näppeligen vore ägnad att utveckla den självständighet i omdömet och den uppfattning av rättslivets realiteter, som särskilt krävdes av ordföranden i häradsrätt,

och av hovrätterna, att bestämmelsen med syfte att befordra växelverkan mellan domstolarna vore olämplig samt skulle medföra menliga följder för rättsskipningen vid häradsrätterna, för rekryteringen och för hovrätternas eget arbete. Dessa anmärkningar måste visserligen anses synnerligen beaktansvärda, men å andra sidan kan man ej heller vägra ett visst erkännande åt propositionens synpunkter. De uppgivna

olägenheterna synas dock i huvudsak kunna undanröjas genom några mindre förändringar i stadgeförslaget. Antalet ansökningsärenden och enklare mål avseende rättegångsdagar eller sammanträden, som av häradshövdingens biträde skola intjänas för rättighet till vanlig tingshållning, kunna nedsättas till fem rättegångsdagar eller tre ting eller sammanträden, och skyldigheten att avbryta tingstjänstgöringen kan framskjutas till den tidpunkt, då biträdet hållit fem allmänna tingsammansammanträden. Härigenom skulle för biträdena möjliggöras att efter den enligt stadgeförslaget förhöjda tid av två år efter anställningen hos domaren förordnas att hålla allmänt tingsammansammanträde, ombytena av vikarierande ordförande i häradsrätterna skulle minskas, och biträdena skulle inom rimlig tid vinna bättre utbildning och större meriter, varigenom åtminstone ökad möjlighet till nödvändig rekrytering kunde vinnas. Det borde ock tagas i beaktande, huruvida icke tjänstgöring i andra rådstuvurätter än de i förslaget nämnda kunde medföra samma förmån, som enligt förslagets 21 § antydes i avseende å där angivna rådstuvurätter. Vid bifall till detta förslag skulle antalet sammanträden, från vilka häradshövding enligt 16 § skulle vinna befrielse, behöva ökas till fyra, samt således bestämmelserna om de tider, under vilka häradshövding må erhålla semester eller ledighet för enskilda angelägenheter, behöva ändras sålunda, att häradshövding för nämnda ändamål skulle kunna få ledighet under sådan tid, att han vunne befrielse från fyra allmänna tingsammansammanträden om året. På det att de föreslagna bestämmelserna ej må föranleda allt för starkt stillestånd i omsättningen bland dem, som nyss börjat eller snart komma att börja arbeta hos häradshövdingarna med blivande tingsförordnande såsom mål, synes föreskriften, att den, som före den 1 januari 1919 förestått häradshövdingeämbete, må utan hinder av vad eljest är föreskrivet, förordnas att förvalta sådant ämbete, kunna utsträckas till den 1 januari 1920.

På grund av vad sålunda anförts få vi vördsamt hemställa,

att riksdagen, med godkännande av de i propositionen gjorda anslagsäskandena, i övrigt måtte göra det uttalande, att riksdagen efter granskning av huvudpunkterna i det vid propositionen fogade stadgeförslaget emot detsamma funnit skäl till följande erinringar:

i avseende å 21 § dels att förordnande att med vidsträcktare befogenhet förvalta häradshövdingeämbete må kunna meddelas utom för ordinarie domare, vice

häradshövdingar samt dem som tjänstgjort såsom hovrättsledamöter, fiskaler eller såsom ledamöter i vissa rådstuvurätter, jämväl för dem som två år efter examen tjänstgjort såsom biträde åt häradshövding och under fem rättegångsdagar eller tre allmänna tings-sammanträden handlagt mål och ärenden, som avses i 1 § av lagen om särskilda tings-sammanträden för handläggning av vissa mål och ärenden, och dels att den, som icke tjänstgjort såsom ledamot eller fiskal i hovrätt eller under sex månader uppehållit befattning såsom ledamot i sådan rådhusrätt, som ovan sagts, och ej heller är ordinarie innehavare av domarämbete, icke må, innan han fullgjort sådan tjänstgöring, som förut nämnts, förordnas att hålla flera än fem allmänna tings-sammanträden, utan så är att annan vikarie ej finnes att tillgå;

i avseende å 16 § att häradshövding må kunna beviljas ledighet för semester och för enskilda angelägenheter å sådan tid, att han därigenom vinner befrielse från fyra allmänna tings-sammanträden om året,

och i avseende å 47 § att utan hinder av vad i 21 och 22 §§ är stadgat den, som före den 1 januari 1920 förestått häradshövdingeämbete, må förordnas att förvalta sådant ämbete, dock icke för tid, som infaller efter det stadgan varit tre år gällande.

Stockholm den 17 maj 1918.

Axel E. Fagerlin.

K. v. Geijer.